

Oskuste puudused ja koolitusvajadused IT-alaste (võrgukoostöö-) vahendite rakendamisel õpetajatöös

Uuringu kokkuvõte

Authors: BCS Koolitus, ECDL Eesti

Projekti on rahaliselt toetanud Euroopa Komisjon.
Publikatsiooni siu peegeldab autori seisukohti ja Euroopa Komisjon ei ole vastutav selles sisalduva
informatsiooni kasutamise eest.

Lühiseligitus uuringu tausta ja sisu kohta

Käesoleva projekti ja selle raames läbiviidud uuringu teemaks on hariduses ja õpetajatöös kasutatavad ühistöövahendid (Online Collaborative Tools = võrgukoostöövahendid). Uuring toimus neljal maal Eestis, Saksamaal, Lätis ja Leedus ning koosnes kolmest osast:

- **Olemasolevate regulatsioonide ja poliitikate analüüs** eri riikides IKT rakendamisel hariduses;
- **Kvantitatiivne uuring** õpetajate praktiliste oskuste ja kogemuse kohta veebipõhiste töövahendite kasutamisel
- **Kvalitatiivne uuring struktureeritud intervjuude näol** iga maa ekspertidega.

Antud kokkuvõtte eesmärgiks on anda kiirülevaade uuringust selgunud õpetajate IT-alastele (võrgukoostöövahendite rakendamise) kompetentsidele, tuua välja huvipakkuvaimad sarnasused ja erisused uuringus osalenud maade vahel ja lõpptulemusena täpsustada IT-alase (eelkõige võrgukoostöövahendite rakendamise alase) koolitusvajaduse fookust ja prioriteete.

Huvipakkuvaimad tulemused ja järeldused

Osalevad maad (Eesti, Saksamaa, Läti ja Leedu) haridussüsteemid ja lähenemised tehnoloogia rakendamisele hariduses nii maade võrdluses kui ka igal maal on väga heterogeensed. Eesti paistab selles osas silma pigem homogeense lähenemisega.

Terve rida tunnuseid on aga sarnased kõikidele riikidele:

- **Õpetajate vanuseprofiil** on kõigis maades tugevasti kaldu vanemate eagruppide suunas. Eesti, Lätis, Leedus on suurimaks vanusegrupiks 40-49. Saksamaal isegi 50-59. Sellest tulenevad ka õpetajate endi arvutikasutusoskused ja –harjumused. Sotsiaalmeedia ja muude ühistöö vahendite kasutusoskus on neil vanusegruppidel kõikides maades oluliselt madalam kui noorematel.
- Kõikides maades on püütud ametlikult määratleda **õpetajate IKT kompetentsuse nõuded**. Nõuete formaliseerituse osas on erinevused suured. Eesti paisab silma kõige formaliseerituma lähenemisega. Kõikides maades on probleemiks kehtestatud kompetentsinõuete järgimine. Oskuste testimise ja sertifitseerimise osas on Eesti mahajäänud, kus sertifitseerimissüsteem ja – praktika reaalsuses suuresti puudub.
- **Riiklikud programmid IKT rakendamiseks hariduses** on olemas kõigis neljas riigis ja on sisult suhteliselt sarnased. Samas nende elluviimise meetodid ja praktikad on väga erinevad. Eesti paistab positiivselt silma sellega, et riiklik strateegia ja selle rakendusprogrammid moodustavad seostatuma terviku.
- **Õpetajate koolituse ja pideva professionaalse arengu nõuded** on kõigis maades toodud välja kui peamine tee, mille toel peab arenema IKT kasutus hariduses ja õpetajatöös. Lisaks formaalsele õpetajate täiendkoolituse ja enesetäiendamise süsteemile peavad kõik maad oluliseks mitteformaalseid IKT kompetentside arendamise algatusi ja –võrgustikke (kolleegide koostöörühmid, eriala organisatsioonid, ettevõtete algatused jms).

Peamised järeldused õpetajate IKT rakendusoskuste ja nende arendusvajaduste osas:

- IKT rakendamise peamise eesmärgina toob valdav osa vasatnuid välja õppe sisu ja kvaliteedi paranemise.
- Peamise probleemi ja takistusena nähakse selgelt õpetaja pidevat kroonilist ajapuudust. Ja sellest tuleneva vajadusena, et IKT töövahendid ja vastavad koolitused peavad adresseerima ennekõike õpetaja töö efektiivsuse ja ajakokkuhoiu teemat.
- IKT vahendite (eriti võrgukoostöövahendite) kasutamine on sporaadiline ja lähtub pigem juhusest, kui süsteemsest lähenemisest õpetajatööle.
- Õpetajate madal enesekindlus IKT teemade käsitlemisel ja vahendite kasutamisel iseloomustab kõigi maade õpetajaid.
- Koolid, õpetajad ja nende vajadused erinevate IKT töövahendite ja oskuste järele on väga erinevad. Mistahed vastavaid koolitusi ja arendusprogramme plaanides tuleb sellega arvestada, planeerides sisse piisava paindlikkuse, modulaarsuse ja isikupärastamise võimalused.
- Üldist IT baaskoolitust on saanud enamik õpetajaid ja ligi 50% on läbinud ka mingi koolituse, mis käsitles „võrgukoostöövahendeid“.
- Taoliste vahendite kasutamise osas on aga ca 50% kõikidest vastanutest võrgukoostöövahendite harvad või väga harvad kasutajad, kellest 70% iseloomustavad end „ebakindlate“ kasutajatena. See osa õpetajaskonnast on suurim ja tähtsaim sihtrühm, kes vajab sissejuhatavat ja toetavat koolitust ja tuge. Parima toe ja koolitusvõimalusena toovad vastajad välja mitteformaalse õppe (üks-ühele juhendamine, online koolitused jms). Seega on oluline rakendada õppes kombineeritud „blended learning“ õppevorme.

Peamised soovitused võrgukoostöövahendite koolituste läbiviimiseks õpetajatele

- Koolituse sihtrühmaks peavad eelkõige olema olema tänased „mahajääjad“ – s.o. mittekasutajad ja vähesel määral kasutajad eesmärgiga ühtlustada õpetajate kasutusoskusi ja viia ka nõrgimate kasutajate oskused minimaalselt rahuldavale tasemele, st fookus peab olema eelkõige „vähemkasutajate“ järgi tõmbamisele, mitte niivõrd liidrite edasi aitamisele, kes juba täna enamikes koolides on väga heade oskustega.
- Koolitus peab olema julgustav ja toetav ning paindlik, võttes arvesse ebakindlate kasutajate hirme ja õppimisharjumusi.
- Koolituse sisu ja sealtoodavad näited peavad olema võimalikult universaalsed, st kasutatavad erinevate õpilaste vanuserühmade, erinevate ainete ja õpisüsteemide puhul. Kindlasti ei tohi piirduda vaid STEM valdkonna ja -õpetajatega.
- Otstarbekas on omandatud kasutusoskuste hindamine ja testimine, kindlustamaks, et õpetajatel on olemas efektiivseks õpetajatööks vajalikud IT kasutusoskused. Selle alusel on otstarbekas luua ka sobilikud motivatsioonihoovad.

- Otstarbekas ja soovitatav on koolikeskne lähenemine:
 - o Oluline on jõuda kooli kogu õpetajaskonnani;
 - o Valida paljude võrgukoostöövahendite hulgast just meie koolile parimal moel sobivad ja jõukohased tööriistad;
 - o Seada selged eesmärgid ja tegevusplaan ning sellest tulenevalt kohandada ka vastav koolituse programm.